

És emlékszem: a fürdőszoba víztartályában forraltuk a vizet napszámra. A menekülők itt, nálunk tisztálkodtak. Fürödtek. Lovaskocsikkal menekült egy város, a vihar sodorta tovább a valaha az első keresztény állam polgárait, a Kaukázusból elüldözött, az erdélyi tatárjárás után 1670 körül *Apafi Mihály* fejedelem által bölcs belátással Moldvából ide-telepített, utóbb kiváló magyar hazafiakká váló örményeket. Most meg jöttek a Vörös Hadsereg katonái, és jöttek vissza Erdélybe a gyorsan hozzájuk pártolt románok. Ez elől menekültek a magyarságukhoz ragaszkodó örmény kereskedőpolgárok. Egy világ szűnt meg ezáltal. Szétszórattak a világban.

Epilógusként hadd idézzem a jelenetet, amikor kisebb fiunk társaságában az egyik, évtizedekkel későbbi nyáron autónkkal látogatóba vittük a nővéréhez Barcsay Jenő bácsit. Megálltunk a szamosújvári nagytemplom melletti téren, ahol laktak, Erzsike néni nagy szeretettel fogad mindnyájunkat. Látom, egy hajlott, nehezen mozgó öregasszony távozik a templomból, ősz néni, sötét ruhában. A Blomberg bárónő, mondja *Barcsay Erzsike* néni. Ő tartja rendben a templomot, és nyelvtanításból él. Megdöböntem. Eltűnt a tér, tűntek az utazás kellemetlenségei. Már nem gondoltam a zord határörre, aki könyveim közt „Djula” írásaira vadászott. Épp akkor *Illyés Gyulára* haragudtak *Ceaușescu* kopói, hiszen ő ki mert állni az elszakított magyarság védelmében minden időben. Jenő bácsi meg kellően megzavarta az ör kis agyát, magyarázta neki románul, hogy együtt volt fiatal Párizsban nagy szobrászokkal, *Brâncuși*-sal. Mit tudta az a katona, mit is jelent Európában ez a név. De a fanarióta korból származó beidegzett tekintélytisztelétével tudta, ez esetben jó lesz vigyázni. Mindezt villámütésre feledtem. Csak álltam ámuldozva, és – valahai kisgyermek – a szőke, lovaglós mesehőst láttam. Sic transit gloria mundi.

Vagy mégsem múlik? Amíg mi élünk, akik ismertük azt a világot, addig továbbra is létezik. És ami érték, talán mégiscsak „glóriával átallépi” a pusztulást. Párizsban a véletlen (?) úgy hozta, hogy egy félig föld alatti modern kiállítóhelyiségben *Brâncuși* legjobb szobraiban gyönyörködhettem. Ott jutott mindez eszembe, amiket most elbeszélek neked. Hiszen Barcsay anatómiája és mozaikjai, *Brâncuși* szobrai felette állnak a mulandóságnak, Szamosújvár nagytemplomával ismét a magyar–örmények fővárosa, az aradi tizenhármak közötti két magyar–örménnyel ma is a nemzeti emlékezet erő adó kapaszkodási pontjai. Gyöngyös pedig ünnepli felvirágoztató polgármesterét, Dr. Puky Árpádot, és a Mátra továbbra is egyik leglátogatottabb kirándulóhelyünk. Még Párizsból nézvést is így igaz számomra mindez. Haza? Nekem ez a hazám.

Kabdebó Lóránt: Esettanulmányok? Sorsvállalások!

Kárpát-medencei Tehetség gondozó Nonprofit Kft. kiadásában 2019, Budapest, 457 oldal.

Az EÖGY Füzetek 2019. november-decemberi száma 5. oldalán az Országos Örmény Önkormányzat erdélyi örmények képviselő listájában tévedés történt.

Az Országos Örmény Önkormányzat EÖGYKE képviselői:

Elnökhelyettes: Dr. Issekutz Ákos

EÖGYKE csoport vezetője: dr. Czárán István, tel: 06-20-960-9244, czaran@gmail.com
Képviselők: dr. Issekutz Sarolta, Dávid Márton Áron, dr. Csernus Gábor, Esztergály Zsófia

Az érintettektől elnézést kérünk.

Szerkesztőség

Műveit sajátos tündérvilágának apró lényei, csodanövényei népesítik be. Kilencven éve született Gross Arnold.

Kilencven éve, 1929. november 25-én született Gross Arnold Kossuth- és Munkácsy Mihály-díjas festőművész, grafikus, érdemes művész, a nemzet művésze.

Tordán született, első tanítómestere édesapja, *Gross Károly* festő és rajztanár volt. Gyerekkorától nem is készült másnak, „csak” képzőművésznak, az iskolában tanárai jóindulatának köszönhetően, hogy nem kellett osztályt ismételnie. A család 1940-ben Nagyváradra költözött, innen szökött át 1947-ben Magyarországra. Egy hátizsákkal, benne rajzaival érkezett Pestre, ahol érettségi nélkül felvették az Iparművészeti Főiskolára. 1949-ben a grafikai

tanszék átkerült a Képzőművészeti Főiskolára, itt szerzett diplomát. A főiskolán *Barcsay Gyula*, *Hincz Gyula*, *Kádár György*, *Konecsni György* és *Koffán Károly* voltak mesterei, de erősen hatott rá *Van Eyck*, *Kondor Béla* és *Szabó Vladimír* művészete is.

Festőnek készült, majd *Rembrandt* és *Dürer* rézkarcait tanulmányozva maga is sokszorosítható grafikákat kezdett készíteni. Folyamatosan dolgozott a rézkar-

Kis Karácsony
Gross Arnold

műfajának megújításán, hogy a korábbi egyhangú, fekete-fehér műveket a szivárvány színeiben pompázó, sodró lendületű, mégis nyugalmat és harmóniát sugárzó alkotások váltsák fel. Művein egyetlen apró négyzetmilliméter sem maradhat szabadon, minden helyet sajátos tündérvilágának városai és lakói, apró lényei, virágai, fái, csoda-növényei népesítik be. (A művészet dicsérete, Beszélgetések a barátságról, Reneszánsz, Római ünnep, Brüsszeli vasárnap, Madarak kertje).

A neves író, *Szentkuthy Miklós* „karácsonyfa-opusznak” nevezte Gross művészetét, mert képeinek látszólagos túlszűfolttsága díszes karácsonyfára emlékezteti a szemlélőt. Nem titkoltan mesevilágot ábrázolt képein, mert - ahogy ars poeticáját is megfogalmazta - annyi gond, baj, bánat és szörnyűség vesz körül minket, hogy azt nem szabad még a művészetbe is beengedni. Hagyományos, de nem régimódi művésznek vallotta magát, ugyanakkor vállalta a „nagy gyerek” minősítést is; sokáig maga is készített játékvonatokat,

mozdonyokat, és szenvedélyesen gyűjtötte a maketteket. A nyolcvanas évek közepétől újabb „szenvedélye” lett az ásványok gyűjtése, amelyek természet adta ragyogásukkal, színeikkel nagy hatással voltak rézkarcai színezésére.

Élete során mintegy 150 rézkarcot, emellett számos reprodukciót, toll-, tus- és ceruzarajzot készített. Technikáját otthoni rézkarcgépén tökéletesítette, formákkal, színekkel kísérletezett.

Nagyméretű kompozíciói közül a Művészek kertje a Hotel Duna Intercontinentalban, a Kertvárosi álmom pedig a Buda Penta Hotelben található. Könyvei is nagy sikert arattak; az *Adamis Annával* közösen készített Versek és képeket, valamint az 1985-ben megjelent Gross Arnold emlékkönyve szinte pillanatok alatt elfogyott a boltokból. 2008-ban több mint száz művét bemutató albuma jelent meg saját kiadásában, amelyben képeivel a világról, a természetről, az emberekről, férfi és nő kapcsolatáról. utazásról vallott.

Több egyéni kiállítása volt Magyarorszá-

gon, de neve külföldi közönség körében is ismerősen cseng, hiszen többször állított ki Rómában, Tokióban, Amszterdamban, Londonban, Los Angelesben, Hamburgban és Bécsben. 1966-ban és 1968-ban a Krakkói Grafikai Nemzetközi Biennálén nemzetközi első díjat kapott, képeit megvásárolta a varsói múzeum.

Munkásságáért 1955-ben és 1967-ben Munkácsy Mihály-díjat kapott, 1987-ben érdemes művész lett, 1995-ben Kossuth-díjjal tüntették ki, 2008-ban a Pro Urbe Budapest, 2014-ben a Nemzet Művésze díjat vehette át. 2009-ben Torda város dísz-

polgára lett. 1993-tól volt a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja.

2014 szeptemberében Budapesten, Újbuda kulturális negyedében a művész kezdeményezésére és részvételével nyílt meg az ARNOLDO galéria és kávézó, amely nemcsak művészetének, hanem játékos személyiségének is emléket állít.

Gross Arnold 2015. január 22-én hunyt el Budapesten.

*Megjelent: Szabadság napilap
2019. november 25.*

A művészet kertje – Gross Arnold 90

Nagyszabású Gross Arnold-életmű kiállítás nyílt Budapesten a Kossuth- és Munkácsy díjas grafikus és festőművész születésének 90. évfordulóján, december 6-án Budapesten a Széphárom Közösségi Térben, ahol bemutatták a jubileumra készült nagymonográfiát is. A kiállítás január végéig volt látogatható.

Karácsonyfa körül futó modell vasút tette vidámmá a Gross Arnold kiállítását a Szépháromban.